

Tredje söndagen efter Trefaldighet

Söndagens överskrift "Förlorad och återfunnen" hör till predikoklassikerna och associeras med flera av Lukasevangeliets kända liknelser. Kapitel 15 tillhandahåller den aktuella söndagens evangelietext om glädjen över det återfunna fåret. Längre fram i kapitlet återfinns liknelsen som den förlorade sonen, vilken också sätter sin prägel på förståelsen av söndagens tema. Det är rimligt att associera så eftersom Lukas presenterar detta tema på samma ställe i sitt evangelium.

Temat "förlorad och återfunnen" har en viktig konjunktion. Det är konjunktionen "och". En antijudisk läsning av söndagens tema skulle se fariséerna och de skriftlärdade som de ständigt förlorande, medan den kristne som ber om förlåtelse är den ständigt återfunne. Den antitetiska förförståelsen kan då sammanfattas i rubriken "förlorad eller återfunnen". En korrektare återgivning är att säga att varje människa är både förlorad och återfunnen, både syndare och rättfärdig.

Det finns dock problemet med valet av episteltexten och evangelietexten i första årgångens texter, speciellt evangelietexten. Det är ett återkommande tema i Lukasevangeliet att Jesus åter med tullindrivare och syndare. Ofta kontrasteras dessa mot rika och förnämna människor, samt mot fariséerna (se Lukas 16:19-31, 18:9-14, 18-27). Lukas använder ofta liknelser för att få fram sina poänger och med liknelserna kommer också ett stildrag där generaliseringar och överdrifter används för att få fram budskapet.

Ett klassiskt exempel är liknelsen om fariséen och tullindrivaren (18:9-14). Man får absolut inte tro att denna liknelse gör anspråk på att vara en objektiv beskrivning av dessa gruppers karaktärer. Både fariséen och tullmannen är starkt karikerade för att få fram liknelsens poäng, eller jämförelsepunkten där bild och sak sammanfaller. I denna liknelse är det: "Ty den som upphöjer sig skall bli förödmjukad, men den som ödmjukar sig skall bli upphöjd." (18:14).

På samma sätt fungerar liknelsen i evangelietexten från Lukas 15:1-7. Liknelsens poäng finns i den avslutande versen: "på samma sätt blir det större glädje i himlen över en enda syndare som omvänder sig än över nittionio rättfärdiga som inte behöver omvända sig." Det är alltså glädjen över det återfunna som är själva liknelsens poäng. Glädjen står här i kontrast till fariséerna och de skriftlärdas ilska i texten början.

Det en vanlig, men olycklig slutsats att småaktighet och avundsjuka är egenskaper som skulle känneteckna fariseer och skriftlärdade. Även om Lukas berömda liknelse om den förlorade sonen (och den hemmavarande) handlar om avundsjuka och missunnsamhet, ska man inte dra slutsatsen att dessa egenskaper är typiskt fariseiska, eller rent av judiska egenskaper. Sådana är typiskt mänskliga egenskaper och brister som alla lever med. Att man på kristet håll skapat begreppet "fariseism" för att göra en slags religiös essentialism av en sådan egenskap har medfört många problematiska läsningar i tolkningar av Nya testamentet (se vidare presentationen "Farorna med fariseiska stereotyper".)

Risken med episteltexten i Romarbrevet 5:6-11 är att man läser den som att det bara är frälsning genom Jesus som ger förlåtelse och upprättelse. Det är visserligen en av de centrala frågorna i Romarbrevet, men Paulus förkastar inte den judiska förståelsen av förbundet och relationen som gudsfolk. Den berömda vers 8 brukar översättas: "Men Gud bevisar sin kärlek till oss ..." enligt Bibel 2000 och andra översättningar. Det grekiska verb *synistēmi*, som här översätts med "bevisar" kan också förstås som "stadfäster" eller "fastslår", då med en tydligare innebörd att Kristus död ingår i Guds kontinuerliga kärleksgärning mot mänskligheten. Paulus understryker att det är människans egen svaghet och synd som är utgångspunkten för hans kärlek. Människan behöver Guds kärlek och förlåtelse.

Utgångspunkten för denna söndags budskap är den gammaltestamentliga texten. I slutet av Mikas bok återfinns olika doms- och trösteord. Speciellt den nittonde versen: "Du förbarmar dig över oss på nytt och utplånar våra brott, du kastar alla våra synder i havets djup", understryker Guds trofasthet.

Håkan Bengtsson